

# ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΕΛΕΝΗ ΧΑΤΖΗ - ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΡΙΑ

# ΠΡΟΣΟΧΗ, ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

## 5<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ

## ΠΡΟΣΟΧΗ

- Ορισμός: ικανότητα ή ενέργεια που υποστηρίζει τη γνωστική διαδικασία της πρόσληψης των πληροφοριών.
- Προϋπόθεση για αυτό αποτελεί η ύπαρξη περιορισμένου βαθμού ικανότητας για υποστήριξη της πρόσληψης.
- Προϋπόθεση επίσης αποτελεί η ύπαρξη αλλαγών που συνδέονται με την ηλικία του ατόμου.

## ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΟΧΗ

- Ορισμός: ικανότητα διάκρισης της σημαντικής από την ασήμαντη πληροφορία.
- Με την αύξηση της ηλικίας έχει παρατηρηθεί μείωση της ικανότητας για συγκέντρωση σε κάτι συγκεκριμένο και παράλληλη προσπάθεια αποφυγής και αγνόησης άσχετων πληροφοριών.

## ΔΙΑΙΡΕΜΕΝΗ ΠΡΟΣΟΧΗ

- Ορισμός: απαίτηση ταυτόχρονα για πρόσληψη πληροφοριών από δύο διαφορετικές πηγές και πάνω.
- Φθίνει με την πάροδο του χρόνου.
- Η φθίνουσά της πορεία γίνεται εμφανής όταν υπάρχουν προβλήματα στην πρόσληψη και στην επεξεργασία όλων των διαθέσιμων πληροφοριών που βρίσκονται στο χώρο.

# ΜΝΗΜΗ

- Με την αύξηση των χρόνων, κάποιες μνημονικές διεργασίες φθίνουν και κάποιες άλλες δεν αλλοιώνονται.
- Η μνήμη μετριέται με πληθώρα εργαλείων μέτρησης.
- Υπάρχουν τρία βασικά είδη μνήμης:

A) Αισθητήρια

B) Βραχύχρονη

Γ) Μακρόχρονη

## ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑ ΜΝΗΜΗ

- Αποθηκεύει πληροφορίες από τις αισθητηριακές εμπειρίες του ατόμου.
- Τα αποτελέσματα για αυτού του είδους τη μνήμη στους ηλικιωμένους, είναι περιορισμένα.

## ΒΡΑΧΥΧΡΟΝΗ ΜΝΗΜΗ

- Χρησιμοποιείται για αποθήκευση, επεξεργασία και ερμηνεία των εισερχόμενων πληροφοριών.
- Χρησιμοποιείται για ανάκτηση πληροφοριών από τη μακρόχρονη μνήμη.
- Σε αυτή ανήκει

A) η εργαζόμενη μνήμη (για αποθήκευση και ταυτόχρονη επεξεργασία πληροφοριών)

B) η άμεση μνήμη (για αποθήκευση εμφανιζόμενων πληροφοριών μόνο για μία φορά)

# ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΗ ΜΝΗΜΗ

- Αποθηκεύει και συντηρεί πληροφορίες μόνιμα.
- Περιλαμβάνει:
  - A) Επεισοδιακή μνήμη (για καταγραφή προσωπικών εμπειριών)
  - B) Σημασιολογική μνήμη (για μάθηση ανεξάρτητη πλαισίου)
  - Γ) Διαδικαστική μνήμη (εκμάθηση διεξαγωγής πραγμάτων)

# ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΗΡΑΣ

## 6<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ

# ΘΕΩΡΙΕΣ

- Οι θεωρίες για τα γηρατειά προσπαθούν να εξηγήσουν τις ατομικές και τις ενδοατομικές διαφορές που παρουσιάζονται σε κάθε διαδικασία.
- Οι θεωρίες αυτές ομαδοποιούνται σε:
  - A) Ψυχοκοινωνικές
  - B) Αναπτυξιακές
  - Γ) Βιολογικές

# ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

- Αποσκοπούν στη μελέτη των ψυχολογικών χαρακτηριστικών και επηρεάζονται από την αύξηση της ηλικίας.
1. Θεωρία Δραστηριοτήτων
  2. Θεωρία σταδιακής απόσυρσης
  3. Θεωρία συνεχιζόμενης ανάπτυξης προσωπικότητας

# ΘΕΩΡΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

- Η θεωρία δημιουργήθηκε από τη **Bernice Neugarten** το 1968.
- Η δραστηριότητα και η ενεργός εμπλοκή σχετίζονται με την ικανοποίηση που παίρνει το άτομο από τη ζωή.
- Τα άτομα της τρίτης ηλικίας κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες προσωπικοτήτων:
  - A) ενσωματωμένοι
  - B) οπλισμένοι με άμυνα
  - Γ) παθητικοί – εξαρτημένοι
  - Δ) μη ενσωματωμένοι

## ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΑΔΙΑΚΗΣ ΑΠΟΣΥΡΣΗΣ

- Η θεωρία δημιουργήθηκε από τους Cumming & Henry το 1961.
- Όταν ο άνθρωπος μεγαλώνει, παραιτείται σταδιακά από ρόλους και υποχρεώσεις και αποσύρεται.
- Η θεωρία έχει δεχτεί κριτικές γιατί:
- Δεν παρουσιάζει την ύπαρξη ηλικιωμένων με έντονη δραστηριότητα, αν και υπάρχουν.
- Δεν αποδεικνύεται πουθενά ότι η απόσυρση είναι ηθελημένη.
- Οι ρόλοι που αναλαμβάνουν τα άτομα τρίτης ηλικίας δεν σχετίζονται με την απόσυρση.

## ΘΕΩΡΙΑ ΣΥΝΕΧΖΟΜΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

- Υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά του ανθρώπου παραμένει αμετάβλητη στο χρόνο.
- Το μόνο που αλλάζει στην Τρίτη ηλικία είναι ότι οι άνθρωποι γίνονται κάτι περισσότερο από αυτό που είναι στην ενήλικη ζωή τους, διατηρώντας όμως τα βασικά στοιχεία της προσωπικότητάς τους.

## ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

- Υποστηρίζουν ότι η διαδικασία γήρανσης είναι ακόμη ένα στάδιο της ανάπτυξης του ατόμου.
- Κατηγοριοποιούνται ως εξής:
  1. Θεωρία ιεράρχησης των αναγκών
  2. Θεωρία των σταδίων ανάπτυξης του εγώ
  3. Θεωρία Havighurst
  4. Θεωρία Kohlberg
  5. Μοντέλο ανάπτυξης σε κύκλους

# ΘΕΩΡΙΑ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

- Πυραμίδα των αναγκών του ατόμου

## ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΑΔΙΩΝ ΤΟΥ ΕΓΩ

- Η θεωρία αυτή δημιουργήθηκε από τον Erickson το 1963.
- Αποτελείται από οκτώ στάδια και θεωρεί ότι η Τρίτη ηλικία υπερτερεί σε διανοητικές αξίες και οι ηλικιωμένοι μπορούν να αναπτύξουν αισθήματα αποδοχής και σεβασμού για τον κύκλο ζωής τους.
- Σε αντίθετη περίπτωση, το άτομο γίνεται εσωστρεφές και φοβάται για το θάνατό του.

# ΘΕΩΡΙΑ HAVIGHURST

- Δημιουργήθηκε από τον Havighurst το 1961.
- Ο κατασκευαστής του κατηγοριοποίησε την ενήλικη ζωή σε τρία στάδια:

A) νέοι ενήλικες

B) μέσοι ενήλικες

Γ) ηλικιωμένοι

Στην τελευταία κατηγορία, που είναι και αυτή που μελετάμε, τόνισε πως τα άτομα μαθαίνουν να αποδέχονται την απώλεια φίλων, γνωστών, αλλά και τη δική τους δυσλειτουργία.

# ΘΕΩΡΙΑ KOHLBERG

- Δημιουργήθηκε από τον Kohlberg το 1964.
- Αφορά στην ηθικογνωστική ανάπτυξη.
- Προτείνει ότι στο στάδιο της γήρανσης το άτομο μαθαίνει να αποδέχεται τους κοινωνικούς κανόνες και τα θρησκευτικά πιστεύω.

# ΜΟΝΤΕΛΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΤΑ ΚΥΚΛΟΥΣ

- Αναπτύχθηκε από τον Philbert το 1968.
- Υποστηρίζει ότι όλοι οι κύκλοι της ζωής, είναι τοποθετημένοι σε σειρά και αποτελούν μια αλυσίδα.
- Κάθε κύκλος έχει δύο φάσεις: ανιούσα και κατιούσα.
- Επομένως, ο κάθε κύκλος ορίζεται με βάση διαφορετικά κριτήρια και καθορίζει το κάθε ηλικιακό στάδιο.

## ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

- Η εστίαση των βιολογικών θεωριών γίνεται στις κυτταρικές αλλαγές που συμβαίνουν σε κάθε ηλικία.
  1. Θεωρία της φθοράς (εξασθένιση συστημάτων μέχρι το θάνατο)
  2. Γενετικές θεωρίες (τα γονίδια ευθύνονται για τις δυσλειτουργίες)
  3. Θεωρίες άγχους-προσαρμογής (οι αγχώδεις συνθήκες επιδεινώνουν την υγεία).

# ΘΕΩΡΙΕΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

## 7<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ

# ΘΕΩΡΙΑ ATCHLEY

- Υποστηρίζει ότι πριν και μετά τη συνταξιοδότηση υπάρχουν επτά διαδοχικά στάδια:
  1. Μακρινή φάση (δεν κάνει τίποτα το άτομο)
  2. Κοντινή φάση (προγράμματα προετοιμασίας για τη συνταξιοδότηση)
  3. Φάση «μήνας του μέλιτος» (αίσθηση ευτυχίας λόγω της σύνταξης)
  4. Φάση απομάκρυνσης της μαγείας (απώλεια δύναμης, ρόλων, εισοδημάτων)
  5. Φάση επαναπροσανατολισμού (εξερεύνηση, εκτίμηση, λήψη αποφάσεων)
  6. Σταθερή φάση (κριτήρια αξιολόγησης επιλογών)
  7. Τελική φάση (σωματική και οικονομική εξάρτηση)

# ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

## Σημείωμα Αναφοράς:

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Βιβλιογραφική Αναφορά Διαφανειών:
- Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς, Οδηγός Σπουδών για την Ειδικότητα: Βοηθός Εργοθεραπείας, Κωδικός: 27-00-04-1
- Τζονιχάκη Ι., (2019), *Η εργοθεραπεία στους ηλικιωμένους*, Εκδόσεις: Παρισιάνος, Αθήνα.

# ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

- Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση.
- Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων». [1] <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.el>
- Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:
  - που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
  - που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
  - που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο
- Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.